

EDUSKUNNAN VASTAUS 81/2001 vp

Hallituksen esitys laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta

Asia

Hallitus on vuoden 2000 valtiopäivillä antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta (HE 189/2000 vp).

Valiokuntakäsittely

Talousvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (TaVM 10/2001 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

kirjanpitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 8 §:n 3 momentti, 2 luvun 4 §:n 2 momentti, 3 luvun 6 § ja 9 §:n 2 momentti, 4 luvun 5 §:n 3 momentti, 5 luvun 3 §:n 1 momentti, 9 § ja 14 §:n 4 momentti, 6 luvun 1 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §, 7 §:n 6 momentti, 8 §:n 1 ja 2 momentti sekä 13 §:n 2 ja 5 momentti, 7 luvun 3 §:n 1 momentti sekä 8 luvun 2 §:n 2 momentti ja 5 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 luvun 5 §:n 1 momentti ja 7 §:n 6 momentti laissa 300/1998, sekä

lisätään 1 luvun 5 §:ään uusi 4 momentti, 2 luvun 10 §:ään uusi 4 momentti, 3 luvun 1 §:ään uusi 4 ja 5 momentti sekä 6 luvun 1 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määräysvalta

—————
Kirjanpitovelvollisen 1 momentissa tarkoitettuihin äänimääriin ja oikeuksiin ei lueta niitä ääniä, jotka liittyvät, tai sitä oikeutta, joka liittyy:

1) kohdeyhteyden osakkeisiin tai osuuksiin, joita kirjanpitovelvollinen hallitsee jonkun muun henkilön kuin itsensä tai kirjanpitovelvollisen määräysvallassa olevan muun yhteisön kuin kohdeyhteyden lukuun;

2) kirjanpitovelvollisen vakuudeksi saamiin kohdeyhteyden osakkeisiin tai osuuksiin, jos kirjanpitovelvollisen on käytettävä niihin liittyviä oikeuksia vakuudenantajan ohjeiden mukaisesti; tai

3) kohdeyrityksen osakkeisiin tai osuuksiin, joita kirjanpitovelvollinen hallitsee tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvan lainanannon perusteella, jos kirjanpitovelvollisen on käytettävä osakkeiden tai osuuksien äänioikeutta vakuudenantajan edun mukaisesti.

8 §

Osakkuusyritys

Edellä 1 momentissa tarkoitetun ääniosuuden laskemisessa sovelletaan, mitä 5 §:n 2—4 momentissa säädetään.

2 luku

Liiketapahtumien kirjaaminen ja kirjanpitoaineisto

4 §

Kirjausjärjestys ja -ajankohta

Käteisellä rahalla suoritetun maksun kirjaaminen aikajärjestykseen on tehtävä viivytyksettä päiväkohtaisesti. Muut kirjaukset saadaan tehdä kuukausikohtaisesti tai neljän viikon jaksolta neljän kuukauden kuluessa kalenterikuukauden tai jakson päättymisestä.

10 §

Kirjanpitoaineiston säilytysaika

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, saa Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmaa hallinnoiva ministeriö säätää asetuksellaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettua pitemmän säilytysajan rahasto-ohjelmasta myönnettyä tukea koskevalle kirjanpitoaineistolle.

3 luku

Tilinpäätös

1 §

Tilinpäätöksen sisältö

Sen estämättä, mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, kirjanpitovelvollinen saa jättää toimintakertomuksen laatimatta, jos sekä päättyneellä tilikaudella että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi 9 §:n 2 momentissa säädettyistä rajoista. Osakeyhtiön on kuitenkin aina esitettävä liitetietoina ne toimintakertomukselta edellytetyt tiedot, jotka osakeyhtiölain (734/1978) perusteella on ilmoitettava.

Mitä 4 momentissa säädetään, ei sovelleta julkiseen osakeyhtiöön eikä sellaiseen osakeyhtiöön, jonka toimintakertomuksen sisällöstä säädetään muualla kuin kirjanpitolaissa tai osakeyhtiölaissa.

6 §

Laatimisaika

Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

9 §

Tilinpäätöksen rekisteröinti

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös muuhun kirjanpitovelvolliseen, joka harjoittaa liiketoimintaa, jos sekä päättyneellä tilikaudella että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista:

- 1) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 6 250 000 euroa;
- 2) taseen loppusumma 3 125 000 euroa;
- 3) palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

4 luku

Tilinpäätöseriin liittyvät määritelmät

5 §

Hankintameno

— — — — —
 Jos pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen valmistamiseen kohdistettavissa olevan lainan valmistusaikaisten korkomenojen ja 2 momentin mukaisen osuuden yhteismäärä on olennainen 1 momentissa tarkoitettuun hankintamenuon verrattuna, saadaan hankintamenuon lukea 2 momentin mukaisen osuuden ohella myös nämä korkomenot.
 — — — — —

5 luku

Arvostus- ja jaksotussäännökset

3 §

Ulkomaanrahan määräiset saamiset, velat ja muut sitoumukset

Ulkomaanrahan määräiset saamiset samoin kuin ulkomaanrahan määräiset velat ja muut sitoumukset muutetaan Suomen rahaksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Jos ulkomaanrahan määräiset saamiset tai muut velat taikka muut sitoumukset on sopimuksilla tai muutoin sidottu tiettyyn kurssiin, ne saadaan muuttaa Suomen rahaksi sitä noudattaen.
 — — — — —

9 §

Liikearvon hankintamenuon jaksottaminen

Liikearvon hankintamenuon saadaan aktivoida. Aktivoidu liikearvo on poistettava enintään viiden vuoden kuluessa suunnitelman mukaan tai, jos sen vaikutusaika on tätä pidempi, vaikutusajanaan, kuitenkin enintään 20 vuoden kuluessa.

14 §

Vastaiset menot ja menetykset sekä pakollinen varaus

— — — — —
 Edellä 1 momentissa tarkoitettut menot ja menetykset merkitään tuloslaskelmaan ja taseeseen niiden todennäköiseen määrään. Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettut menot ja menetykset merkitään tuloslaskelmaan ja taseeseen enintään niiden todennäköiseen määrään.
 — — — — —

6 luku

Konsernitilinpäätös

1 §

Laatimisvelvollisuus

— — — — —
 Konsernitilinpäätös saadaan jättää laatimatta, jos sekä päättyneellä tilikaudella että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista, emoyrityksen ja sen tytäryritysten osalta yhteenlaskettuna:

- 1) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 25 000 000 euroa;
 - 2) taseen loppusumma 12 500 000 euroa;
 - 3) palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä.
- — — — —

Mitä 3 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos konserniyrityksen osakkeet tai osuudet ovat arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettuna julkisen kaupankäynnin tai sitä vastaavan kaupankäynnin kohteena Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön alaisessa arvopaperipörssissä.

5 §

Tytäryrityksen välitilinpäätös

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltävällä tytäryrityksellä tulee olla sama tilikausi kuin emoyrityksellä, jollei kirjanpitolautakunta myönnä tästä 8 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua poik-

keusta. Jos konsernitilinpäätökseen yhdisteltävän tytäryrityksen tilikausi päättyy yli kolme kuukautta ennen emoyrityksen tilikauden päättymistä tai yli kolme kuukautta emoyrityksen tilikauden päättymisen jälkeen, on konsernitilinpäätökseen yhdisteltävä tytäryrityksen välitilinpäätös, joka laaditaan emoyrityksen tilikauden päättymispäivälle. Muussa tapauksessa yhdistely konsernitilinpäätökseen saadaan tehdä ilman edellä mainitun välitilinpäätöksen laatimista.

6 §

Ulkomaisen tytäryrityksen tilinpäätöserät

Ulkomaisen tytäryrityksen tase-erät muunnetaan konsernitilinpäätökseen yhdistelemistä varten Suomen rahan määräisiksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurssia ja tuloslaskelmaerät käyttäen tilikauden keskipäivän kurssia. Liitetiedot muunnetaan samalla tavalla kuin taseen ja tuloslaskelman erät. Myös muita hyvän kirjanpitotavan mukaisia muuntamismenetelmiä saadaan soveltaa.

7 §

Konsernin sisäiset erät ja vähemmistöosuudet

Huolimatta siitä, mitä 5 momentissa säädetään, kirjanpitovelvollinen saa merkitä poistoneron ja vapaaehtoiset varaukset konsernitaseeseen jakamatta niitä omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä niiden muutoksen konsernituloslaskelmaan jakamatta sitä laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen, jos sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi 1 §:n 3 momentissa säädetystä rajoista.

8 §

Hankintamenomenetelmä

Konsernin sisäinen tytäryrityksen osakkeiden tai osuuksien omistus eliminoidaan vähentämällä niiden hankintameno sekä tytäryrityksen

hankinta-ajankohdan mukaisesta omasta pääomasta määrä, joka vastaa konsernin omistusosuutta. Tytäryrityksen omaan pääomaan luetaan myös laskennallisella verovelalla vähennettynä kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset. Edellisen virkkeen säännöksestä saadaan poiketa, jos kirjanpitovelvollinen noudattaa 7 §:n 6 momentin mukaista menettelyä.

Jos yrityksen osakkeita tai osuuksia on hankittu konsernin omistukseen ennen kuin siitä tuli tytäryritys, niiden hankintameno saadaan eliminoida sen ajankohdan perusteella, jolloin yrityksestä tuli tytäryritys. Osakkeiden ja osuuksien hankintameno saadaan eliminoida myös sen oman pääoman perusteella, jota tytäryrityksen tase ensimmäisen kerran yhdisteltäessä osoittaa, jos tällä menettelyllä ei ole olennaista vaikutusta oikean ja riittävän kuvan antamiseen konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

13 §

Osakkuusyrityksen tilinpäätöstietojen yhdisteleminen

Kun osakkuusyrityksen tilinpäätöstiedot yhdistellään ensimmäisen kerran konsernitilinpäätökseen, konsernitaseeseen merkitään osakkuusyrityksen osakkeiden tai osuuksien hankintameno. Konsernitaseen liitetietona ilmoitetaan erotus, joka saadaan vähentämällä osakkuusyrityksen osakkeiden tai osuuksien hankintamenosta omistusta vastaava osuus osakkuusyrityksen viimeksi laaditun tilinpäätöksen mukaisesta omasta pääomasta. Poiketen siitä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, saadaan osakkuusyrityksen osakkeiden tai osuuksien hankintamenosta merkitä omaksi eräkseen konsernitaseeseen osuus osakkuusyritysten omasta pääomasta samoin kuin edellä mainitussa liitetiedossa tarkoitettu konserniaktiivaa tai konsernipassiivaa vastaava erotus.

Edellä 2—4 momentissa tarkoitettuun osakkuusyrityksen omaan pääomaan luetaan myös

kertyneen poistoeron ja vapaaehtoisten varausten yhteismäärä vähennettynä laskennallisella verovelalla. Edellä 4 momentissa tarkoitettua osakkuusyrityksen voittoa tai tappiota laskettaessa otetaan huomioon poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos vähennettynä laskennallisen verovelan muutoksella. Edellisen virkkeen säännöksestä saadaan poiketa, jos kirjanpitovelvollinen noudattaa 7 §:n 6 momentin mukaista menettelyä. Sama koskee osakkuusyrityksen voiton tai tappion laskemista.

7 luku

Ammatinharjoittajan kirjanpito

3 §

Tilikausi ja tilinpäätöksen laatimisaika

Ammatinharjoittajan tilikausi on kalenterivuosi. Jos ammatinharjoittaja soveltaa kahdenkertaista kirjanpitoa, määräytyy tilikausi 1 luvun 4 §:n mukaisesti.

8 luku

Erinäiset säännökset

2 §

Kirjanpitolautakunta

Kirjanpitolautakunta voi erityisistä syistä määrääjäksi myöntää yksittäistapauksissa tai

toimialoittain poikkeuksia 3 luvun 1 §:n 3 momentin toisesta virkkeestä ja 6 §:stä, 6 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentista, 2 §:n 2 momentista ja 5 §:n 1 momentista sekä 7 luvun 3 ja 4 §:stä. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksenä on, ettei se ole Euroopan yhteisöjen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antamien säädösten vastainen.

5 §

Kirjanpitoa koskevat säännökset muissa laeissa

Tämän lain estämättä on kirjanpitovelvollisuudesta ja kirjanpidosta sekä tilinpäätöksen julkistamisesta voimassa, mitä niistä erikseen muualla laissa säädetään tai mitä asianomainen viranomais on muun lain nojalla määrännyt. Osakeyhtiön toimintakertomuksen tietojen esittämistapaan sovelletaan kuitenkin, mitä 3 luvun 1 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 31 päivänä joulukuuta 2001.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran kirjanpitoon siltä tilikaudelta, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2002 tai sen jälkeen. Kirjanpitovelvollinen saa soveltaa tätä lakia kirjanpitoon sinä tilikautena, joka on kulumassa, kun laki tulee voimaan.

Laki

tilintarkastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä lokakuuta 1994 annetun tilintarkastuslain (936/1994) 1 §:n 1 momentin 1 kohta, 11 ja 12 § ja 26 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan, jollei muualla laissa toisin säädetä:

1) kirjanpitolain (1336/1997) mukaan kirjanpitovelvollisen yhteisön ja säätiön (*kirjanpito-velvollinen*) tilintarkastukseen; sekä

— — — — —

11 §

Velvollisuus valita hyväksytty tilintarkastaja

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään velvollisuudesta valita tilintarkastaja, yhtiömiesten, yhtiökokouksen tai vastaavan toimielimen on valittava vähintään yksi hyväksytty tilintarkastaja, jos yhteisössä ja säätiössä vähintään kaksi seuraavasta kolmesta edellytyksestä täyttyy:

1) taseen loppusumma edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 340 000 euroa;

2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 680 000 euroa; sekä

3) palveluksessa edellisen tilikauden aikana on ollut keskimäärin yli 10 henkilöä.

Vain hyväksytty tilintarkastaja voidaan valita tilintarkastajaksi, jos yhteisössä ja säätiössä vähintään kaksi seuraavasta kolmesta edellytyksestä täyttyy:

1) taseen loppusumma edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 2 100 000 euroa;

2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 4 200 000 euroa; sekä

3) palveluksessa edellisen tilikauden aikana on ollut keskimäärin yli 50 henkilöä.

12 §

Velvollisuus valita KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö

Vähintään yhden yhtiömiesten, yhtiökokouksen tai vastaavan toimielimen valitseman tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jos yhteisö on laskenut liikkeeseen arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitetulla tavalla julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin tai jos yhteisössä ja säätiössä vähintään kaksi seuraavasta kolmesta edellytyksestä täyttyy:

1) taseen loppusumma edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 25 000 000 euroa;

2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto edellisen tilikauden tilinpäätöksen mukaan on yli 50 000 000 euroa; sekä

3) palveluksessa tilikauden aikana on ollut keskimäärin yli 300 henkilöä.

26 §

Tilintarkastajan erottaminen ja eroaminen

— — — — —

Tilintarkastaja voi erota kesken toimikauden ilmoittamalla siitä yhteisölle tai säätiölle. Tilintarkastajan on ilmoitettava eronsa rekisteröitäväksi kahden viikon kuluessa siitä, kun hän teki ilmoituksen yhteisölle tai säätiölle. Jos tilintarkastaja eroaa tai hänet erotetaan kesken toimikauden, hänen on annettava yhteisölle tai säätiölle selvitys toiminnastaan eroamiseensa saak-

ka, jollei se ole olosuhteet huomioon ottaen tarpeetonta.

Tämä laki tulee voimaan 31 päivänä joulukuuta 2001.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran tilintarkastukseen siltä tilikaudelta, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2002 tai sen jälkeen.

Helsingissä 20 päivänä kesäkuuta 2001